

RENAȘTEREA

Gheorghe Sion
(Biblioteca Universității)

Cluj

REVISTA BISERICESCĂ SĂPTĂMÂNALĂ

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:
Cluj, Piața Cuza Vodă Nr. 3.

Cenzurat.

PATIMA CONFESIONALĂ

— la jubileul „Gazetei Transilvaniei” —

Împlinindu-se în 25 Martie c. 100 de ani dela înființarea *Gazetei Transilvaniei*, presa a consacrat articole elogioase și deplin meritate acestui eveniment excepțional. Cel mai vechiu ziar românesc din Ardeal avea tot dreptul la recunoștința națiunii, pentru ale cărei idealuri luptase viguros în împrejurări dușmănoase, până la marea biruință din 1918.

Căci foaia aceasta, prin talentul și agerimea lui Gheorghe Barițiu, îmbrățișă deopotrivă interesele naționale din toate ținuturile românești, ceea ce i-o înlesnea de altfel și poziția oarecum centrală a *Brașovului* și legăturile lui strânse cu Țările de peste Carpați. Cu excepția *Sibiului* nici un alt oraș ardelean n'a avut această atmosferă națională, atât de favorabilă unei acțiuni ziaristice cu o vădită notă *panromânească*. Ne-o confirmă aceasta cuvântul genialului *Eminescu*, care scria la 1876, că cea mai modernă foaie de peste Carpați este „*Telegraful Român*” din Sibiu.

Grație acestor condiții fericite, *Gazeta Transilvaniei* a putut împlini un rol important în dezvoltarea conștiinței naționale și a pregătirii ei pentru războiul neîntrerupt ce-l duceam cu stăpânirea maghiară. Dacă facem abstracție de greșala pasivității politice — pe care o susținea împotriva *activismului* preconizat de *Șaguna*, cum și de *catolicismul* ei agresiv din anumite epoci, putem spune, că gazeta fondată de Barițiu, a mers neconținut pe drumul instinctului și intereselor românești.

De aceea, în anul centenar al existenței sale, privim cu aceeași grațitudine sinceră opera ce-a împlinit-o prin atâtea furtuni, aducând omagiul nostru curat tuturor acelor, cari în frunte cu Barițiu, au știut să dea neamului o puternică tribună de luptă.

Am rămas însă profund surprinși să vedem pe frații din strana stângă, că ei încearcă să-i dea și acestui eveniment un colorit *confesional*, expropriind *Gazeta Transilvaniei* în profitul lor, prin faptul că directorii ei au fost aproape toți greco-catolici. Dar ceea ce ne-a mâhnit cu drept cuvânt este faptul, de a surprinde tendințe manifeste de diminuare a *figurilor ortodoxe* și chiar de calomniere a lor prin falsificarea adevărului istoric.

Ca dovadă ne permitem să cităm articolul recent al p. prot. *Ilie Dăianu*: „*Gazeta Transilvaniei și literele latine*”, publicat în ziarul *Curentul* din 28 Martie a. c.

Autorul afirmă, că gazetei lui Barițiu îi revine meritul revoluționar de a fi introdus literele latine în uzul public al scrisului românesc în anul 1862. Și anume, pe urma unui plebiscit organizat cu o lună înainte printre abonații foaiei, cari în majoritatea lor s'au declarat pentru alfabetul latin. Barițiu comunicând acest rezultat a daogă, că numai Episcopul *Șaguna* și încă alți 11 abonați nu se pronunțaseră.

Păr. Dăianu vrea să descopere acum „fâlcul” acestei notițe și scrie negru pe alb: „Marele arhiereu era se vede, tare în păstrarea slovelor numite în Ardeal și „*potcoave*”. Pentru că gazeta le-a eliminat a căzut sub mânia arhierească, și o circulară oficială păstrează, ca un moment istoric și cultural mânia vlădicească și urmările ei. „*Gazeta*” a căzut în disgrăție aproape sub anatema, și a plătit scump curajul de a fi aplicat votul plebiscitului asupra literelor.”

*

Toate aceste afirmațiuni au un singur defect: că nu corespund adevărului. *Șaguna* era un progresist, dar el era condus în inovațiile sale de pru-

dența firească ce i-o impuneau realitățile neamului. Trecerea dela slova veche bisericească la cea latină cerea o pregătire, spre a nu brusca sentimentul popular, legat de-o tradiție îndelungată, aproape sfântă prin cartea religioasă îmbrăcată în această haină. De aceea, întemeind în 1853 *Telegraful Român*, *Șaguna* începe să publice succesiv informații scurte, ca în 1859 să dea chiar articole întregi cu *literă latină*. Iar după ce publicul cititor s'a familiarizat cu această literă, și Asociațiunea transilvăneană a adoptat în 1862 ortografia nouă stabilită de comisiunea filologică din București — socoti că momentul reformei a sosit și astfel ordonă ca dela 1 Ianuarie 1863 *Telegraful Român* să fie tipărit *integral* cu literă latină.

Prin urmare, suprimarea „potcoavelor” ironizate de păr. Dăianu, s'a produs în același timp atât la *Sibiu* cât și la *Brașov*, fără a se putea atribui, prin nimic, vr'o prioritate *Gazeta Transilvaniei*.

Altă dovadă ne-o servește chiar *Barițiu*, care publicând în „*Părți alese din istoria Transilvaniei*” corespondența lui *Șaguna*, ne lasă să vedem limpede, că acesta părăsește cu totul slova cirilă încă în anul 1861.

Dar păr. Dăianu în zelul său explicabil de-a rezerva numai pe seama *Gazetei* gloria revoluției înfăptuite, recurge la o metodă regretabilă denaturând faptele din ignoranță sau cu intenție, când pretinde că *Șaguna* a răspuns cu o circulară plină de mânie arhierească, dusă până la marginea anatmei. Și această alegațiune este *absolut falsă*.

Șaguna a dat o circulară — ce-i drept — contra *Gazetei Transilvaniei*, însă nu în 1862, ci cu 7 ani mai de vreme, deci în 5 Decembrie 1855, și nici decum spre a o afurisi pentru introducerea alfabetului latin —

„Iar cineva l-a întrebat: Doamnă puțini sunt oare, cei ce se mântuiesc? Ci el zis-a către ei: Străduiți-vă să intrați pe poarta cea strâmtă, că mulți — zic vouă — vor căuta să intre și nu vor izbuti.”

Luca 13, 23—24.

problemă ce nu se pusese atunci de loc — ci din alte pricini. Cari sunt acestea, ne-o spune însuș nemuritorul Mitropolit în *Memoriile* sale, unde citim că: „*Jacob Mureșianu, redactorul Gazetei a publicat mai mulți articoli prin care țintea a sămână vrajbă între mine și preoțimea și poporul nostru, a slăbi uniunea Duhului întru legătura păcii, a ne numi „sismatici”, a ne provoca la părăsirea religiei noastre străbune, a descrie pe clerul nostru de o plasă de oameni înșelători și învrăjbitori, a schimonosi ordinațiunile mele și faptele mele oficioase și celelalte*”.

Pentru acestea și pentru atitudinea nedreaptă a lui Barițiu din Calendarul pe 1856 față de importanța sinodului eparhial din 1850 — se văzu silit *Șaguna* să-și ia satisfacție prin circulara Nr. 1090, oprind clerul și credincioșii săi de a mai citi *Gazeta* și *Calendarul*.

Deci, când păr. Dăianu invocă această circulară din 1855 ca o răzbunare contra *Gazetei* pentru adoptarea literei latine în 1862, săvârșește o dublă greșală *istorică* și *morală*. Ea este cu atât mai regretabilă la un preot, care de multă vreme își face o plăcere a se iscăli „protopop ortodox unit” — vrând să sublinieze oarecum bunele sale sentimente față de biserica soră mai mare.

Dar nu i-ar fi fost permis păr. Dăianu să se preteze la acest sistem al ironiilor deplăse și mistificărilor regretabile, măcar pentru motivul, că *Șaguna* a fost acela, care în 1850 salvase dela moarte „*Gazeta Transilvaniei*”, intervenind cu deplin succes la Guvern pentru revocarea ordinului de suspendare.

Știam de altfel, că una din lozincile *Blajului* către discipolii săi este defăimarea cu vreme și fără vreme, a Mitropolitului *Șaguna*. Umbra lui turbură grozav sensibilitatea greco-catolică, și de aceea îi întâlnim și după 70 de ani, aceleași insinuații perfide și acuzații deplorabile.

Ele firește nu pot atinge

gloria definitivă a strălucitului îndrumător de neam, dar în schimb arată din nou cât de mult coboară pe reprezentanții

Blajului nestăvilita lor *patimă confesională*, de care nu se pot desbrăca nici în ceasuri de obștească prăznuire.

Rustificarea preoților dela sate.

Este o opinie în general recunoscută, că ori care ar fi originea nașterii sau gradul de cultură a preotului, totuși când ajunge în mijlocul sătenilor, unde va avea să-și desfășoare activitatea pastorală, mai curând sau mai târziu se va *rustifica*. Este cu neputință de a rezista acestei rustificări, spun unii, deoarece mediul în care trăiești, te și stăpânește. Și nu pe nedrept se afirmă așa, deoarece contactul zilnic cu aceleași persoane, la cari nu observi nimic nou, nimic schimbat sau progresat, ci din contra refractari oricărei înnoiri, și profund tradiționalisti, în astfel de împrejurări și preotul nou venit se adaptează mediului înconjurător, ba chiar evită orice înnoire, pentru a nu fi suspicionat din partea credincioșilor că vrea să strice „rânduiala bătrânilor”. Din acest moment preotul cu anevoie va influența pe alții și mai mult va fi influențat din partea altora.

Convenirile și convorbirile dese cu enoriașii: la casa preotului, la diferitele ceremonii și întruniri, pe stradă sau la câmp, în bine ori la rău, preotul își va însuși graiul, uneori portul și aproape moravurile toate ale sătenilor. Când preotul respectiv va ajunge într-o societate mai bună, în tren sau autobus, nu va îndrăzni a-și deschide graiul pentru a nu greși. Moravurile împrumutate din mediul înconjurător îi va schimba mult din ființa și atitudinea lui, încât îl recunoști din plimbatul pe stradă, din salut, din felul cum intră într'un birou la oraș, din prezentarea lui, din chipul de a saluta pe cei necunoscuți și a neglija pe cei cunoscuți.

Toate acestea stângăcii se explică prin lipsa de contact cu cei din afara mediului, și neglijenței de a conveni cu pătura intelectuală.

Intrebarea ar fi, fără să acuzăm pe cineva, care este modalitatea de a ne scăpa măcar în parte, chiar dacă nu de tot, de aceasta rustificare regretabilă?

În cazul când s'ar face o întrebare între preoți, cred că mulți ar răspunde următoarele:

1. Crearea *cursurilor de înviore* și de reînprospătarea cunoștințelor teologice, măcar odată pe an, în postul mare. Aici P. S. Episcopi ajutați de profesorii de teologie și în colaborare cu onorații membrii ai FOR-ului vor lua inițiativa și conducerea conferințelor pe centrele eparhiale.

Ascultarea și discutarea diferitelor probleme din domeniul pastoralității ne va desmeteci și ne va procura forțe, noi forțe morale pentru a duce lupta cu triumf în viitor.

2. Intensificarea și obligativitatea *ținerii cercurilor religioase* și în colaborare cu cele culturale învățărești cari sunt prilejuri de fortificație spirituale.

Nu voiesc prin aceasta să copieze cursurile spirituale sau de meditații ale catolicilor, cari în urma urmelor nu sunt de criticat, ci mai mult mă refer la starea noastră de azi, că suntem priviți peste umăr și este știut că nu e bine a neglija pe cel trimis la front, pentru că nici *Iisus* n'a neglijat pe apostoli, ci i-a încredințat că va fi cu ei până la sfârșitul veacurilor!

Impasul în care stăruim, nu ne va duce numai la rustificarea no-

stră, ci de-adreptul la ruinarea prestigiului preotesc.

Ori care ar fi întreprinderea unei acțiuni de purificare, ea ne va deschide noi perspective de viitor.

Așteptăm cuvântul altor frați în Hristos, cu privire la această chestiune întemeiată.

Preot V. ȘEULEANU

„Dumnezeu este adăpostul și sprinjinul nostru, un ajutor care nu lipsește niciodată în nevoi”.

Psalm 46, 1.

*

„Căci Tu ești ajutorul meu și sunt plin de veselie la umbra aripilor Tale”.

Psalm 6, 3, 7.

Cronica conferințelor.

— Cultură și credință —

Duminecă, în 27 Martie a. c., în ciclul conferințelor organizate de Societatea femeilor ortodoxe și Frația Ortodoxă Română, a vorbit *Păr. Dr. G. Munteanu*, rectorul Academiei, despre „Credință și cultură”. Subiectul acesta general, a fost tratat sub raportul relației dintre ortodoxie și cultura românească. (Cuvântul cultură e luat în sensul german, în care pare că o să se încetățenească și la noi; uneori a fost întrebuit în sensul francez, înțelegându-se și civilizație). În partea întâi, *Păr. rector* combate teoria născută în hrube masonice, după care ortodoxia ar fi anticulturală. La sfârșitul secolului trecut și chiar la începutul secolului nostru, era frecventă ipoteza că ortodoxia a avut un rol în trecut, dar azi e contra evoluției moderne. Creația culturală, după aceștia, ar fi în contradicție cu valoarea culturală. Azi chiar în lumea științifică, începe a fi admisă ipoteza că valoarea religioasă, e necesară unei culturi. Fără religie, omul de cultură devine materialist. Poate face tehnică, dar nu poate crea valori culturale. Ii lipsește legătura cu cerul.

În partea a doua, *Păr. rector* arată, că ortodoxia nu numai că nu e anticulturală, dar chiar din contră, e *creatoare de cultură*. Mântuitorul lumii îndeamnă pe creștini: „Căutați adevărul și adevărul vă va mântui pre voi”. Discipolilor le spune: „Voi

sunteți lumina lumii”. În trecut, ortodoxia a fost creatoare de cultură. Ea a produs minunatele opere ale primelor veacuri. Creația ortodoxă a fost împiedecată multe veacuri de vicitudinile vremii, dar îndată ce s'au format bisericile naționale și împrejurările istorice au devenit mai favorabile, ortodoxia iar ajunge creatoare de cultură. În trecutul românesc, primii cărturari sunt călugării și arhierii. Ei scriu mai întâiu slove românești.

Partea III-a a conferinței se poate intitula „*stilul ortodox*” (în terminologia lui Blaga). Ortodoxia nu neagă viața. Mântuitorul lumii mânăncă, se îmbracă, iar când e întrebat de ce nu postește, răspunde că nu e păcat ce intră în gură, ci ceea ce iese din gură. Lăpădarea de lume — asceza — e recomandată, dar nu e impusă (*Păr. rector* discută dacă e superioară *fuga de lume* sau „*fuga în lume*”). Ortodoxul, trăind în lume, are misiunea de a crea cultură. Prin participarea sa efectivă la viața culturală, valorile culturale devin teonome; cultura caută și găsește pe Dumnezeu.

Conferința *Păr. rector* — bogată în viziuni programatice asupra problemei culturii — a fost ascultată de un public numeros în frunte cu P. S. Sa Episcopul *Nicolae Colan*, iubitul nostru arhieru. I. E. N.

FOILETON

MIRENII și drepturile lor în Biserică.

de I. MATEIU

Mă opresc la aceste probe — deși ele sunt număroase — spre a demonstra, că după *doctrina* Bisericii, canoanele privitoare la viața externă, adică la *organizarea ei*, nu sunt imutabile, ci pot fi schimbate, de organele autorizate, după nevoile fiecărei Biserici naționale. O singură *rezervă* se impune în această libertate de legiferare, anume aceea, de a păstra *spiritul* general ce stăpânește normele de drept ale Bisericii.¹⁾

Prin urmare, dacă Statutul nostru de organizare, ar cuprinde principii și instituțiuni necunoscute de canoanele vechi, aceasta nu înseamnă de loc că am fi părăsit linia canonicității, deoarece Biserica este liberă să modifice, după trebuințele sale, *canoanele disciplinare* și să dea altele noi, mai ales — cum observă foarte just unul din autorii citați — și pentru cuvântul, că nicăiri aceste canoane nu spun, că alte organe, peste cele arătate de ele, să nu mai poată lua ființă.²⁾

¹⁾ cf. N. Mițaș o. c. p. 51.

²⁾ cf. N. Dobrescu o. c. p. 29.

Astfel, din punct de vedere *doctrinar*, acuza de necanonicitate, se spulberă iremediabil, ca o legendă temerară și neserioasă.

II.

Tradiția bisericească.

Dar alături de doctrină putem face apel și la *tradiția bisericească*, spre a dovedi, că organizația actuală nu este de loc anticanonică. De altfel doctrina privitoare la tangibilitatea canoanelor s'a stabilit în virtutea tradiției, a modului cum Biserica, în desvoltarea ei neîntreruptă, a înțeles să interpreteze și să aplice *canoanele disciplinare*, în funcție de împrejurările *externe* ale vieții creștinilor din diferitele epoci istorice.

La începutul creștinismului comunitățile bisericești se orientau după învățătura *Mântuitorului* și a Sf. Apostoli. Așa au luat naștere *obiceiuri* sau *datini*, cari variau în timp și spațiu, după concepția și trebuințele creștinilor, animați de păzirea Evangheliei în mijlocul unor vremi de prigoană neîmblânzită.

Când apoi Biserica s'a putut constitui ca instituție socială, reprezentată prin sinoadele ecumenice și locale, acestea au pășit la stabilirea normelor generale, sub denumirea de *canoane*, obligatorii pentru întreaga Biserică. Obligatorii însă numai întru cât ele priveau *dogma* și *morala* cre-

ștină, căci relativ la *viața exterioară* a Bisericii, adică la formele ei de organizare, Sfinții Părinți au înțeles să țină seama de *practicele* anterioare, ridicând importanța *datinelor* la valoare de lege. Dovada o avem într'o serie de canoane, stabilite chiar de sinoadele ecumenice. Astfel canonul 6, ecum. I. (anul 325) zice textual: „să se țină *obiceiurile vechi*”; canonul 7, ecum. I.: „deoarece s'a ținut obiceiul și *datina veche*”; canonul 2, ecum. II. (anul 381): „iar bisericile lui Dumnezeu cele ce sunt între popoarele barbare trebuie să se administreze după *obiceiul* părinților care s'a ținut”; canonul 28, ecum. IV. (anul 451): „mitropolii diecezelor (din Pont, Asia și Tracia) să se hirofonească, precum s'a zis, de către Arhiepiscopul Constantinopolului după ce s'a făcut alegerea unanimă conform *obiceiului*”; canonul 39, ecum. VI. (anul 681): „fiind că de Dumnezeu purtătorii noștri Părinți au poruncit să se păstreze *obiceiurile din fiecare Biserică*.”¹⁾

Iată dar autoritatea *obiceiului* sau tradiției, consacrată față de legea *scrisă*, chiar de către sinoadele ecumenice. Și concepțiunea aceasta a rămas valabilă în Biserică, cum ne-o probează atât legiuirile ulterioare, cât și scrierile canoniștilor. A-

¹⁾ Aceste 5 citate în N. Mițaș, *Canoanele Bisericii ortodoxe*. Arad 1931, vol. I, partea I, la pag. 32, 44, 92, 257, 406, unde se găsesc și ample comentarii.

INFORMAȚIUNI

P. S. NOSTRU EPISCOP NICOLAE MINISTRU AL EDUCAȚIEI NAȚIONALE ȘI AL CULTELOR. La încheierea foii am aflat prin Radio vestea neașteptată, că Suveranul a numit pe P. S. nostru Episcop Nicolae Colan ministru al Educației naționale și ad interim al Cultelor și Artelor, în noul guvern prezidat tot de către Prea Fericitul Patriarh Miron.

Eparhia noastră salută cu nemărgenită bucurie acest act de Stat al iubitului nostru Rege, și roagă pe bunul Dumnezeu să binecuvânteze munca înțeleaptă, ce-o va desfășura P. S. Episcop Nicolae în folosul Statului și al Bisericii.

„Preot deșteptării noastre.” Sub acest titlu „Telegraful Român” publică un mare articol omagial închinat *prof. I. Lupaș dela Universitatea noastră, de către dl Horia Teculescu, directorul liceului de băieți din Sighișoara. Eminențitul autor zugrăvește vibrant și poetic figura ilustrului academician al Ardealului, rezumându-i viața și opera vastă în atâtea domenii ale muncii naționale. Reamintind că la 1 August a. c. se împlinesc 30 de ani de când prof. I. Lupaș a intrat în temnița din Seghedin, dl Teculescu anunță că această dată va fi sărbătorită printr'un volum omagial.*

Ne asociem din toată inima la această închinare binemeritată.

Unirea Basarabiei. Dumineca trecută, 27 Martie c. s'au împlinit 20 de ani dela unirea Basarabiei cu Patria-mamă. Evenimentul acesta atât de covârșitor în istoria neamului, fiindcă venea într'un moment dramatic pentru România și ca o prefață fericită a marilor acte de unire dela Alba-Iulia și Cer-

năuți — a fost sărbătorit cu tot elanul și în capitala Ardealului.

La Teatrul național a avut loc un impresionant festival, organizat de corpul didactic din Cluj, cu un program bogat și variat de cântece, dansuri și recitări. Dl Dr. I. Moga asistent universitar a conferențiat cu căldură și precizie despre unirea țării dela Nistru. Teatrul era plin până la refuz de public și tineret școlar, cari au trăit clipe de rară bucurie românească.

Concert religios. În 25 Martie s'a aranjat la Cluj — sub auspiciile Societății femeilor ortodoxe — tradiționalul concert coral interscolar, la care a participat și corul Academiei Teologice, condus de dl Dr. V. Petrașcu. La serbare a asistat un public iment, în frunte cu iubitul nostru arhieru, P. S. Sa Episcopul Nicolae Colan. Concertul — cu bucățile lui religioase, executete ireproșabil — a avut un succes desăvârșit.

Preoții-învățători. Ministerul Educației naționale a luat măsuri față de preoții cari sunt și învățători, dar au postul în altă comună decât aceea unde păstoresc — dispunând că întrucât n'au optat în termenul fixat pentru una din cele două funcțiuni,

să fie considerați demisionați din învățământ.

Veniturile stolare nu sunt impozabile. Tribunalul Sălaj, a dat o sentință cu Nr. 450 din 1993 relativ la veniturile stolare preoțești, prin care declară, că ele nu sunt impozabile, cu motivarea că aceste venituri nu rezultă din exercițiul unei profesii libere sau angajament de serviciu cu caracter profesional. Veniturile epitrafilului sunt o completare a salariului, și ca atare ele nu intră în prevederile art. 48 din legea contribuțiilor directe. Fiind numai venituri întâmplătoare, ele pot fi impuse numai din caz în caz, nici decum anual (art. 51 al. b).

Pensionarea funcționarilor publici. Ministerul de Finanțe a întocmit un Decret care modifică legea pensiilor în ce privește limita de vârstă a funcționarilor publici. Anume se prevede puțința pensionării facultative cu 5 ani înainte de termenul legal, acordându-se totuși funcționarului pensia integrală. Măsura e luată în vederea deschiderii de locuri libere pentru tineretul diplomat care șomează.

Profetismul lui Mihail Kogălniceanu. La jubileul de 50 ani al „Gazetei Transilvaniei” din 1888, marele bărbat de Stat a trimis următoarea urare: „Doresc ca „Gazeta” să ajungă la jubileul său de 100 de ani! Facă Dumnezeu și energia voastră ca acel jubileu să se serbeze în mijlocul unei națiuni fericite, adică *ajunse la culmea împlinirii dreptelor sale aspirațiuni!*” Iată, că această îndrăzneală dorință a celebrului patriot s'a împlinit, chiar cu 2 decenii mai repede decât o aștepta.

Paralele instructive. Când s'a înființat episcopia uniata din Lugoj în 1853 ea avea abia 14 (zi patru-sprezece) parohii și câteva zeci de filii (cu 2—3 credincioși în masa

satelor ortodoxe.) Totalul sufletelor era de 9680. Această cifră minimă, nu justifica de loc creierea unei noi episcopii. Scopul a fost unul pur prozelitist: de a sparge unitatea ortodoxă a Banatului.

Astăzi uniații fulgeră contra episcopiei ortodoxe a Maramurășului, uitând deopotrivă Lugojul dela 1853, ca și faptul că noi în țara lui Dragos Vodă nu facem decât să restaurăm o vatră veche, cutropită de silnicia catolică-maghiară. Dar și ca număr, ne găsim acolo în mare superioritate, față de ceea ce reprezentau uniații în Banat la 1853. Iată, de ce sunt bune paralelele istorice: scot mai clar la iveală ipocrizia moralei papistașe.

Catolicismul austriac și Anschluss-ul. Episcopatul din Austria a dat zilele trecute o pastorală, care s'a citit în toate bisericile, recomandându-se credincioșilor să respecte porunca evangheliei: „dați Chesarului cele ce sunt ale Chesarului, și lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu.” Episcopii îndeamnă poporul la supunere față de regimul hitlerist, care a anexat Austria. Pastorală a fost prezentată și șefului regional național-socialist din Viena. Cercurile oficiale dela Berlin au luat act cu satisfacție de gestul episcopatului catolic austriac.

În felul acesta Vaticanul a prevenit agravarea conflictului vechiu cu național-socialismul german.

Mulțumită publică. Consiliul parohial al parohiei ort. rom. din Mărișelu, prot. Cluj, aduce călduroase mulțumiri dlui Gheorghe Toader, proprietar de fabrică, din Măguri, pentru un clopot donat în valoare de 27.825 Lei. Bine primită să fie jertfa aceasta. Pr. *Alexandru Fodor*, paroh.

„Dumnezeu celor trufași le stă împotriva, iar celor smeriți le dă dar.”
I. Petru 5, 5.

junge să citez *Pravila* de Târgoviște din 1652, care în glava IV. spune: „drept aceea și cele *tocmeale* carele cu îndelungat *obicei* s'au ispitit și s'au păzit multă vreme sunt de treabă, iară nu mai puțin, ci ca și învățăturile și legea ce e scrisă. Grăiește și Armenopol, că *obiceiul vechiu în loc de lege se socotește și se ține.*” Iar *Petru Maior* spune în *Protopapadichia* sa (§ 11): „*obiceiul nu mai puțină vârtute are decât legea. Drepturile și privilegiile cele bisericesti, cari osebit sunt unora în Biserică date, mai cu seamă obiceiul, nu legea sau canonul le-au dat, și cu toate acestea Sf. Părinți tocmai ca și când s'ar fi dat acelea prin lege sau canon, așa au voit ca țapene să rămâie și neclintite să se țină.*”¹⁾

Asemenea datini au existat și în Biserica românească, ba pot afirma, că în urma poziției sale geografice, viața ei a fost guvernată aproape numai de *datini*, atât în epoca creștinismului clasic, cât și în veacurile următoare.

Împrejurări cu totul speciale au silît-o la altă existență, decât aceea din vremea sinoadelor ecumenice, și nu era decât firesc ca și formele organizației și administrației sale să se adapteze acestor împrejurări, dacă era vorba să fie salvată re-

ligia creștină. Practicarea lor îndelungată le-a introdus definitiv în conștiința populară, formând un patrimoniu sufletesc, ce nu mai putea fi înlocuit fără zguduiri adânci pentru ființa Bisericii. Dar nici nu era nevoie de asemenea încercări — sub pretextul canonicității — deoarece pe cât am văzut, chiar sinoadele ecumenice au consfințit *tradiția* creiată de Bisericile particulare, în privința orânduirii lor administrative.

Este suficient să ilustrăm importanța tradiției tocmai cu *instituția mirenilor*, problemă în care partizanii suprimării Statutului bisericesc, cred a-și găsi argumentul decisiv de *necanonicitate*.

Servindu-se de o interpretare „iudaică” a canoanelor, ei pretind, că *laicii* nu pot fi admiși la conducerea și administrarea Bisericii, deoarece acest drept este rezervat exclusiv pe seama *clerului*, și în deosebi a Episcopatului. Așa rânduiește *litera* canoanelor. Cum organizația actuală este construită tocmai pe prevederi contrarii, ea trebuie înlăturată, punând în loc alta, complect nouă, dar *ortodoxă* în care „*elementul laic va avea eo ipso un rol foarte redus.*”¹⁾

Iată teoria! S'o vedem, dacă rezistă unui examen științific obiectiv.

¹⁾ Vezi ziarul *Calendarul* Nr. 170 din 26 Sept. 1932.

Alegerile în Biserică.

Sinodul ecumenic din Nicea, ținut la 325 decretează în canonul 4: „*se cuvine ca Episcopul în general să se așeze de către toți Episcopii din Eparhie.*” Bazați pe acest text și altele similare, combatanții zilelor noastre, se simt îndreptățiți să excludă pe *mireni* dela alegerile episcopești. Ei însă fac o voită omisiune atunci, când trec sub tăcere *Enciclica* aceluiaș sinod ecumenic, adresată tuturor Bisericilor, de o importanță extraordinară, prin faptul că recunoaște mirenilor dreptul de a participa la aceste alegeri. Iată termenii ei: „*dacă moare cineva din slujba Bisericii în locul lui se poate admite și o persoană care nu de mult a devenit membru al Bisericii, dacă este vrednic pentru aceasta și dacă poporul îl alege.*”¹⁾

În *Așezămintele apostolice* citim iarăș: „*De liberarea se face în zi de Duminecă, adunându-se poporul, împreună cu soborul presbiterilor și fiind prezenți Episcopii. Iar cel ce este primul între ceilalți episcopi să întrebe preoțimea și poporul, dacă acesta este într'adevăr acela pe care-l voesc de întâi stătător.*”²⁾

(Va urma)

¹⁾ Mlaș, Canoanele Bisericii ortodoxe, trad. de Kovincici-Popovici. Arad 1931, vol. I. p. 19, nota 2.

²⁾ idem, ibidem p. 20.

¹⁾ Vezi *Sionul românesc* pe 1865 Nr. 10 și următoarele. P. Maior, Istoria Bisericii Românilor. Buda, 1813, p. 267 și următoarele.

